

ПРИХОДИТЕ И РАСХОДИТЕ НА ОПШТИНА СВЕТИ НИКОЛЕ НИЗ ЛУПАТА НА РОДОВОТО ОДГОВОРНО БУЏЕТИРАЊЕ

Автори:

**Ирина Поцкова, Милена Манева,
Соња Наскова**

Партнерска организација:

**Граѓанска иницијатива на жени
ГИЖ Свети Николе**

Ментори:

**Др. Марија Ристеска
М-р Емил Шурков**

М-р **Ристе Јуруковски**

Чувар(к)и на јавно кесе за родово одговорен буџет е активност која се спроведува во рамките на проектот „Промоција на родово одговорни политики во Југоисточна Европа и Република Молдавија (2013-2016)“, на UN Women финансиран од Австриската развојна агенција и Швајцарската агенција за соработка и развој. Активноста ја спроведува Центарот за истражување и креирање политики Консалтинг – ЦИКП Консалтинг ДОО Скопје и партнерските организации.

ПРИХОДИТЕ И РАСХОДИТЕ НА ОПШТИНА СВЕТИ НИКОЛЕ НИЗ ЛУПАТА НА РОДОВОТО ОДГОВОРНО БУЏЕТИРАЊЕ

Автори:

**Ирина Поцкова, Милена Манева,
Соња Наскова**

Партнерска организација:

**Граѓанска иницијатива на жени
ГИЖ Свети Николе**

Ментори:

Др. **Марија Ристеска**
М-р **Емил Шурков**

М-р **Ристе Јуруковски**

“Содржината на оваа публикација е одговорност на Граѓанска иницијатива на жени ГИЖ Свети Николе и таа во никој случај не ги одразува ставовите на UN Women, Австриската развојна агенција, Швајцарската агенција за соработка и развој, и ЦИКП Консалтинг ДОО”

Содржина

1. Вовед	4
2. Методологија	5
3. Институционален контекст и рамка на јавни политики	6
4. Клучни наоди	6
4.2 Приходи во буџетот на Општина Свети Николе за 2016г.....	8
4.3 Следење на процесот на консултации	13
5. Заклучок	14
6. Препораки	15
7. Литература	15
8. Анекс: учесници во истражувањето	15

Листа на табели

Табела 1 - Основна структура на изворните приходи на Буџетот на Општина Свети Николе	8
Табела 2 - Детална структура на буџетските приходи	9

Листа на графикони

График 1 - Приходи од данок на имот според пол во О. Св Николе	10
График 2 - Број на случаи на наследен или примен имот според пол.....	11
График 3 - Број на случаи со промет на недвижности	11

1. Вовед

Општина Свети Николе се простира на источниот дел од РМ на 482,89 км². Според последниот попис на населението има 18 497 жители, од кој 18 005 се Македонци или 97%, власи 238 или 1,3% и останати 254 или 1,4%. Поголемиот број од населението се занимава со земјоделие и сточарство со обработлива површина од 8000 ха. Економското значење на земјоделието може да се види од неговото 38,8% учество во структурата на општествениот производ во општината, што претставува стратешки фактор за развој на целокупниот стопански живот.

Целта на овој извештај е анализа на состојбата на приходите во Буџетот на општина Свети Николе за 2016 година и какво влијание имаат истите врз мажите и жените од аспект на наплатата и користа од распределбата на буџетските средства. Истражувањето кое го спроведовме се однесува на прибирање податоци и родова анализа на планираните приходи во буџетот на општина Свети Николе за 2016 година, оптовареноста на мажите и жените и користа од истите¹. Еднаквите можности меѓу мажите и жените се однесува на еднаквиот третман во поглед на правата утврдени со законодавството и политиките, но и во поглед на обезбедување еднаков пристап до можностите и придобивките во општеството.

Важноста да се следи и анализира Буџетот произлегува од тоа што тој е огледало на политиката на локалната самоуправа, финансов план за финансирање на надлежностите на општината за една година, кој се состои од проценка на приходите и планираните расходи по одредени намени². Важноста од следење и анализа на приходите во буџетот е потребата за поголемо внимание и проактивен пристап во идентификување на тоа како даночната политика влијае врз мажите и жените и какви услуги се нудат. Во таа смисла буџетот преставува рамка за трошење на приходи кои се прибираат во текот на годината од даноци, такси, надоместоци или друг облик на јавни приходи кои директно или индиректно ги плаќаат граѓаните.

Граѓанска иницијатива на жени Свети Николе во рамките на проектот спроведе истражување кое ги опфати изворните приходи на локалните самоуправи во РМ, а потоа ги истраживме и приходите во буџетот на општина Свети Николе. Посебно внимание обрнавме на даноците на имот кој преставува најдобар облик на изворен приход на локалната самоуправа користејќи ги алатките на родово одговорно буџетирање. Видовме какво влијание има даночната политика врз мажите и жените. Колкаво е учеството на мажите и жените во приходите на буџетот на општина Свети Николе од кои се финансираат програмите во кој е вклучен родовиот концепт на локално ниво. Увидовме дека планирањето на приходите не се врши по принципот на еднакви можности.

¹ Закон за финансирање на ЕЛС Сл. весник на РМ бр. 61/04

² Чувар(к)и на јавното кесе за родово одговорен буџет активност кој а се спроведува во рамките на проектната акција - Промоција на родово одговорни политики на југоисточна Европа и Република Македонија (2013-2016) на ОН ЖЕНИ ,финансиран од Австриска развојна агенција и Швајцарска агенција за соработка и развој

Исто така беше опфатен и процесот на консултации при проценка на приходите во Буџетот за 2016 година. Според спроведениот мониторинг дојдовме до сознанија како даночната политика влијае на мажите и жените, анализирајќи ги директните даноци на локално ниво, како и таксите и надоместоците кои се приходи во Буџетот на општина Свети Николе за 2016 година. Преку обезбедување на релевантни податоци на родовите прашања од страна на единицата на локална самоуправа и подготовка на мониторинг извештајот дадовме препораки за унапредување на работата на ЕЛС на ова поле.

Со своите активности придонесовме кон зголемување на капацитетот на членките на ГИЖ во однос на читање на буџетот и подигање на свеста и подобрување на локалниот дијалог за родова еднаквост преку зајакнување на локалните капацитети за воведување на родовиот концепт во политиките, програмите и буџетот на општина Свети Николе.

2. Методологија

Методолошкиот пристап за изработка на анализа на приходите во буџетот на општина Свети Николе за 2016 година го осмисливме од тимот на Граѓанската иницијатива на жени Свети Николе и спроведовме три фази. Истражувачка фаза во која прибравме информации и материјали, следење на консултации и аналитичка фаза во која извршивме анализа на прибраните податоци и изготвен извештај.

Во отсуство на развиени локални политики и системи на следење на исполнување на обврската за унапредување на родовата еднаквост на локално ниво оваа активност произлезе од потребата да започне со пракса на континуирано следење и анализа на работата на локалните власти, формулирање на предлози и барање отчет од страна на локалните органи. Согласно, специфична цел ни беше следење на состојбата на приходите во Буџетот на општина Свети Николе и какво влијание имаат врз мажите и жените.

Имајќи ги во предвид законски утврдените процеси на подготовка на Буџетот на општина Свети Николе, како и законската обврска за унапредување на родовата еднаквост, мониторингот од формираната работна група – координатор и три членки на ГИЖ се фокусиравме на следните општи прашања од интерес:

- Анализа на состојбата со приходите во буџетот;
- Собирање на податоци;
- Консултации во рамките на институцијата и консултации со сите релевантни чинители;
- Анализа на податоците;
- Развивање на предлог родово сензитивни индикатори на приоритетот;
- Следење на имплементацијата на приоритетот;
- Евалуација на постигнатите резултати и подготовка на Извештај(и)

Истражувањето опфаќаше мешовити методи, вклучувајќи интервјуа со клучни соговорници, групни интервјуа, преглед на веб страна на општината, увид во документи Буџет на општина Свети Николе за 2016 година, извештај за реализација на општина Свети Николе за вториот квартал за 2016 година и др.

3. Институционален контекст и рамка на јавни политики

Согласно Законот за еднакви можности, Општина Свети Николе, Советот на општина Свети Николе има формирано Комисија за еднакви можности на жените и мажите, како постојно тело, а градоначалникот има назначено Координатор за еднакви можности на жените и мажите од редот на државните службеници во единицата на локалната самоуправа.

Со Законот за буџети се уредуваат постапката за изготвување, донесување и извршување на буџетите на единиците на локалната самоуправа и на Градот Скопје. Со Законот за буџети е дефинирана и временската рамка за донесување на документите врз основа на кои се подготвува Буџетот (циркуларно писмо, календар на активности).

Во рамките на своите надлежности, согласно Законот за еднакви можности, општината е должна во рамките на своите стратешки планови и буџет, да го инкорпорираат принципот на еднакви можности на жените и мажите, како и да ги следат ефектите и влијанието на нивните програми врз жените и мажите и да известуваат во рамките на своите годишни извештаи.

4. Клучни наоди

Од идентификувањето на кој начин и од кои извори на приходи се финансираат надлежностите на локалната самоуправа произлезе и приоритетот на следење на приходите на општина Свети Николе од родов аспект. Обезбедувањето на финансиски средства е многу важно да се создадат претпоставки за спроведување на надлежностите на локалната самоуправа, но и да го одреди начинот за надминување на родово специфични нееднаквости и обезбедување на рамноправност на граѓаните без разлика на нивниот пол.

4.1 Извори на финансирање

Единиците на локална самоуправа се финансираат од сопствени извори на приходи, дотации од централниот буџет и од буџетите на фондовите и со задолжување. Сопствени извори на приходи се приходите што се обезбедуваат од локални даноци, локални такси, локални надоместоци и приходи од сопственост³. Во локални даноци спаѓаат: данокот на имот, данок на наследство и подарок, данок на

³ Закон за финансирање на единиците на локална самоуправа Сл.весник на РМ 61/04

промет на недвижности и други локални даноци утврдени со закон.

Локални такси се: комуналните такси, административните такси и други локални такси утврдени со закон.

Локални надоместоци се: надоместокот за уредување на градежно земјиште, надоместоци од комунална дејност и надоместоци од просторни и урбанистички планови и други локални надоместоци утврдени со закон.

Општините остваруваат приходи од сопственост (приходи од закупнина, приходи од продажба на имот и др.), донации, приходи од парични казни утврдени со закон.

Остваруваат дел од приходите и 3% од персонален данок на доход на лични примања од плати од физички лица кои постојано живеат и престојуваат во општината и 100% од персонален данок на доход од физички лица кои се занимаваат со занаетчиска дејност според местото на регистрирање на вршење на дејност.

Приходите од дотации во вид на финансиски средства се приход на буџетот, а донациите во предмети се евидентираат како имот на општината.

Од буџетот на РМ и од буџетите на фондовите се обезбедуваат дополнителни приходи во вид на дотации за финансирање на надлежностите определени со закон и за реализација на капитални инвестициони проекти. Такви видови дотации се:

- Приходи од данок на додадена вредност. Приходите во висина од 4,5% од вкупно наплатениот данок на додадена вредност остварен во претходната фискална година добива општината, а распределбата на приходите од данок на додадена вредност се врши најмалку 50% според критериумот по жител и други критериуми утврдени со Уредбата за методологија за распределба на приходите од данок на додадена вредност што ја донесува Владата на Република Македонија.
- Наменска дотација се распределува од Министерството за финансии на предлог на надлежните министерства и фондовите за финансирање на конкретна активност.
- За финансирање на инвестициони проекти се доделува капитална дотација врз основа на програма утврдена од Владата по изготвен проект на општината.
- Блок дотациите општината ги добива за финансирање на надлежностите на општината во културата, спортот и рекреација, основното и средно образование и примарната здравствена заштита.
- За финансирање на т.н. делегирана надлежност, што некој орган на државна управа ќе му го довери на градоначалникот на општината, ќе се користи дотација за делегирана надлежност што се обезбедува од средствата на органот во буџетот на РМ.
- Одделенијата за администрирање со даноци при општинската администрација се надлежни за утврдување и наплата на сопствените приходи на општината.

Родовото буџетирање значи вклучување на родовата перспектива во сите нивоа на процеси на буџетирање и реструктурирање на приходите и расходите на начин кој ќе придонесе кон родова еднаквост.

Фискалната политика е добар пример како директното и индиректно оданочување има различни родови ефекти на мажите и жените.

Кај даноците во принцип нема разлика по пол. Меѓутоа некои родови ефекти можат да се забележат ако даноците се анализираат како директни (на доход) и индиректни даноци (на потрошувачка), како и разните видови такси и надоместоци.

Родовата анализа на јавните приходи значи колку директни и индиректни даноци, такси и надоместоци плаќаат различните категории на граѓани, односно домаќинства. За да одговориме на прашањето како даночната политика влијае на мажите и на жените, мораме да го согледаме влијанието на директните даноци (даноците на доход) и индиректните даноци (даноци на потрошувачка).

Родовото буџетирање во овој случај што е наш приоритет е родово анализа на даноците. Јакнењето на локалната финансиска автономија и родово финансирање не смее да се сведе само на вертикална распределба на средствата од горе надолу и хоризонтална – туку за финансирање на родово изедначување, бидејќи локалната финансиска автономија овозможува воведување на локални буџетски приходи. Анализата на јавните приходи треба да утврди кој од воведените даноци ќе има корист, а кој ќе биде оптоварен. А на расходната страна кога би анализирале може да се утврди кои се приоритетите на различна група граѓани.

4.2 Приходи во буџетот на Општина Свети Николе за 2016г.

Свети Николе е општина во која живее 18497 жители, од кои околу 13.292 илјади живеат во градот. Основна структура на изворните приходи на Буџетот на општина Свети Николе согласно Законот за финансирање на единиците на локална самоуправа е дадено во Табела 1.

Табела 1 - Основна структура на изворните приходи на Буџетот на општина Свети Николе

Вид на приход	Износ	% во вкупни приходи	% на вкупни приходи без задолжување
Даночни приходи	92.143.098	21,5%	23,6%
Неданочни приходи	23.517.748	5,5%	6%
Капитални приходи	63.970.294	15%	16,3%
Приходи од дотации	143.554.000	33,6%	36,7%
Приходи од трансфери	31.422.097	7,4%	8,5%
Приходи од донации	35.670.231	8,3%	9,2%
Задолжување	27.290.877	8,7%	9,5%
ВКУПНО	427.568.345	100%	100%

Извор: Буџет на општина Свети Николе за 2016 година во Службен гласник бр. 19/15 www.svetinikole.gov.mk

Од табела 1 може да се види дека најголем поединечен приход е приходот од дотации, кој се администрира на централно ниво и потекнуваат од одредени ставки од Буџетот на РМ (наменска дотација, капитална дотација, блок дотација, дотација за делегирана надлежност и др. и учествува во вкупните приходи со 36,7%. Даночните приходи изнесуваат 92.143.098 денари или 23,6 % од вкупните приходи тука спаѓаат данокот на имот, данокот на доход, даноци на специфични услуги. Неданочните приходи се комунални такси, административни такси, надоместоци изнесуваат 23.517.748 денари, а учествуваат во вкупните приходи со 6 %, приходите од трансфери изнесуваат 31.422.097 денари и учествуваат во вкупните приходи со 8,5%, приходите од донации изнесуваат 35.670.231 денар и учествуваат во вкупните приходи со 9,2%.

Детална структура на буџетските приходи е дадена во Табела 2.

Табела 2 - Детална структура на буџетските приходи

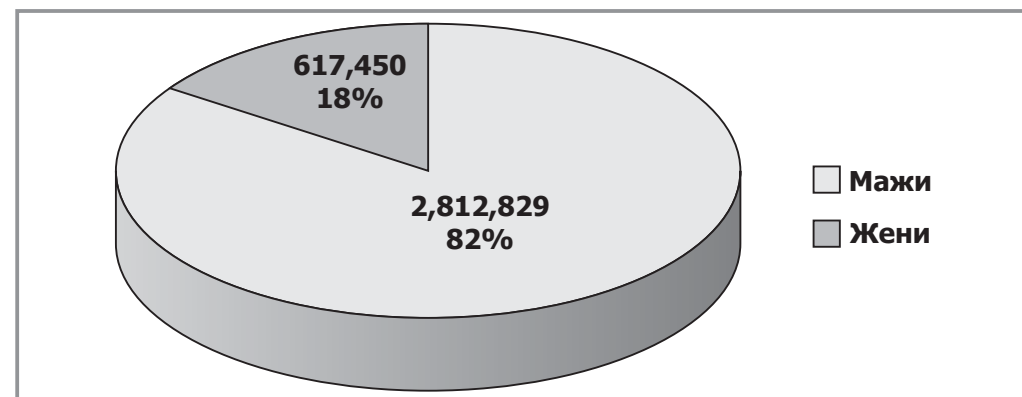
ОПИС	Буџет	Приходи од самофинансирачки активности	Приходи од дотации	Приходи од донации	Приходи од кредити	Вкупно приходи
ДАНОЧНИ ПРИХОДИ	92.143.098					92.143.098
Данок на доход	1.960.000					1.960.000
Даноци на имот	28.300.000					28.300.000
Даноци на специфични услуги	58.403.516					58.403.516
Такси на користење, дозволи	3.479.582					3.479.582
НЕДАНОЧНИ ПРИХОДИ	5.310.000	18.207.748				23.517.748
Глоби, административни такси	700.000					700.000
Такси и надоместоци	2.210.000	16.752.768				18.962.768
Други владини услуги	300.000					300.000
Други неданочни приходи	2.954.980					2.954.980
КАПИТАЛНИ ПРИХОДИ	63.970.294					63.970.294
Приходи на капитални средства	5.810.231					5.810.231
Продажба на земјиште и нематеријални вложувања	58.160.063					58.160.063
ТРАНСВЕРИ И ДОНАЦИИ	31.122.097	300.000	143.554.000	35.670.231		210.646.328
Трансвери на други нивоа на власт	31.122.097	300.000	143.554.000			174.976.097
Донации од странство				700.323		700.323
Капитални донации				34.859.908		34.859.908
Тековни донации				110.000		110.000
ДОМАШНО ЗАДОЛЖУВАЊЕ					37.290.877	37.290.877

Извор: Буџет на општина Свети Николе за 2016 година

При планирање на приходите општината врши проценка на приходите. Проценката ја врши градоначалникот на општина Свети Николе во координација со раководителот на Одделението за буџетска координација, буџетска контрола, сметководство и плаќање. Проекцијата на приходите во буџетот за 2016 година анализа на приходите во последните три години со зголемување од 10% од просекот.

Данокот на имот преставува значаен извор на приход на локалната самоуправа. По своите карактеристики овој облик на данок е ставен во надлежност на локалните власти. Преку овој данок, доколку даночната основица правилно се утврди, може лесно да се креира врска помеѓу услугите кои ги пружат локалните власти и вредноста на имотот кој се оданочува, т.е., може да се споредува даночниот товар на различните сопственици на имот од користење на јавните услуги кои се обезбедуваат од овој облик на јавен приход. Се плаќа на недвижен имот, а обврзник е правно и физичко лице сопственик на имотот.⁵ Даночна основа за даноците на имот е пазарната вредност која се утврдува според методологија што ја пропишува Владата, а утврдувањето го врши проценувач.

График 1 - Приходи од данок на имот според пол во О. Св Николе.

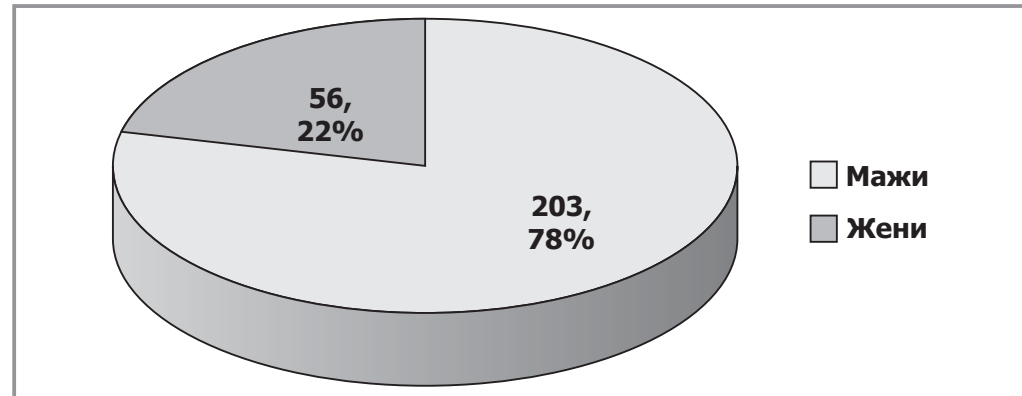

Со спроведување на процесот на децентрализација и пренесување на повеќе надлежности од централно на локално ниво, пренесена е и надлежноста општините сами да го администрираат данокот на имот. Пренесена е и надлежноста Советите на општините сами да ја утврдуваат стапката која согласно Законот за даноците на имот изнесува 0,1 %. Советот на општина Свети Николе донесе Одлука со која е утврдена стапката за данок на имот која изнесува 0,1% од утврдената пазарна вредност на недвижноста, стапката на данок на промет на недвижности изнесува 4% и стапката за данок на наследство и подарок од втор наследен ред е 2%, а трет и понатамошен наследен ред е 4%. Со формирањето на локалната даночна администрација 2004 па се до денес, подобро е администрирањето на данокот на имот. Приходите од данок на имот во 2004 год. изнесува 2.246.000 ден., а во

⁵ Законот за даноци на имот Сл. весник на РМ бр. 61/04

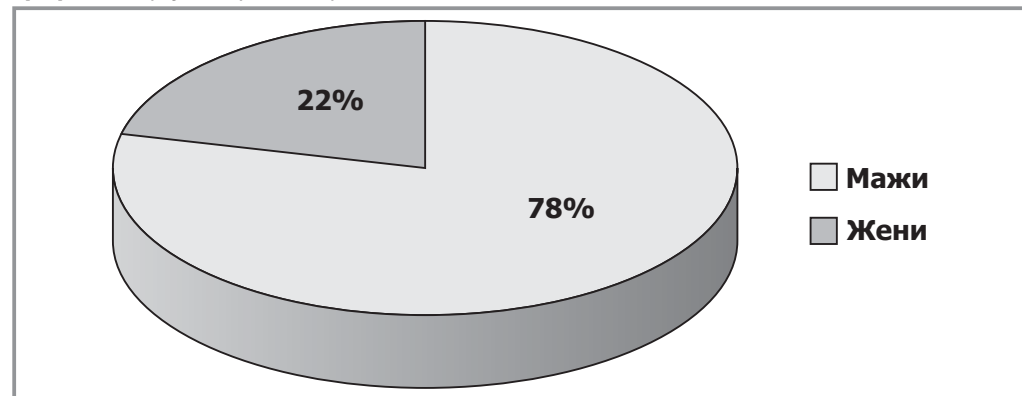
График 2 - Број на случаи на наследен или примен имот според пол.

2016 година изнесува 3.430.279 ден. или пораст од 52 %. Зголемувањето на приходите е како резултат на зголемениот опфат на даночни обврзници (извршена е комисиска проверка на терен) и извршена е нова проценка на поголемиот дел на имотот (станбени згради и станови) и утврдена е нова повисока основица за оданочување. Зголемените приходи од данок на имот⁶ се како резултат и на измените на Законот за даноци на имот со кои се укинати одредени олеснувања.

Даноците на имот се водат по даночен обврзник. Општина Свети Николе има 5.450 обврзника на данок на имот. Од вкупно 5.450 обврзници, 4481 (82%) се мажи а 969 (18%) жени.⁷ Во приходите од данок на имот во буџетот на општина Свети Николе мажите учествуваат со 2.812.829 ден (82%), а жените со 617.450 ден (18%). Со Законот за даноци на имот регулирани се данокот на наследство и подарок и данок на промет на недвижности. Приходите од наследство и подароци ги даваат следните податоци: во 2016 година 203 мажи наследиле или примиле на подарок имот во вредност од 486.223 ден., а само 56 жени наследиле или примиле имот вреден 137.140 ден. Промет на недвижности извршиле 212 лица од кои 25 се жени во вредност од 653.945 ден. и во 187 предмети се јавуваат мажи со вредност на промет во износ од 4.795.604 ден.

График 3 - Број на случаи со промет на недвижности

⁶ Службен весник на РМ бр.61/04

⁷ Податоците се земени од Одделението за администрирање на даноци

78%,78%22%,22% Истражувањето покажа дека бројот на даночни обврзници жени сопственици на имот е многу мал. Жените во многу мал број се јавуваат како сопственици на имот. Според истражувањето поголемиот процент на даночни обврзници за данок на имот како сопственици се пријавуваат мажите. Според нашето истражување кај поголемиот број на случаи иако имотот е стекнат во брак, вистински сопственици се двајцата сопружници купопродажбите и документите (плацови, дозволи за градба) се заведуваат на мажите. Во општина Свети Николе во 2016 година при купопродажба на градежно земјиште од 16 случаи, во 15 се јавуваат мажи, а само во еден случај се јавува жена.

Кај данокот на промет на недвижности и данок на наследство и подарок како приход во буџетот се врши проценка бидејќи однапред не се знае колку продажби, подароци и наследства би имало во текот на календарската година. Но според кварталниот извештај кај директните даноци како што е данокот на имот поголема оптовареност имаат мажите.

Покрај данокот на имот приходи во буџетот на општина Свети Николе се комуналните такси.

Комуналните такси се плаќаат за користење на определени права, предмети и услуги од јавен интерес, а од локално значење од страна на правните и физички лица кои вршат дејност, како и од граѓаните. Тие се плаќаат според тарифа за комунални такси што е составен дел на Законот за комунални такси. Висината на комунални такси со одлука ја утврдува Советот на општината во рамките утврдени со тарифата за комунални такси.

Во општина Свети Николе има 1076 обврзници на комунална такса за истакнување на фирма од кои 476 се правни и 600 вршители на дејност. Проценетиот износ на приход во Буџетот за 2016 година изнесува 154.804.520 ден.

Административните такси се плаќаат за списите и дејствата во управните работи кај органите на општината според одредбите на Законот за административни такси.

Данокот на додадена вредност е значителен приход на општина Свети Николе. Не може да се анализира по даночен обврзник, ДДВ е данок на потрошувачка, критериумот по кој се распределуваат на општината е по жител. Данокот на додадена вредност како индиректен потрошувачки данок е еднаков за сите. Но зголемувањето или намалувањето на данокот на додадена вредност дали делува еднакво за жените и мажите? Бидејќи е еднаков за сите без оглед на разликите во доходот, зголемувањето на ддв сразмерно негативно влијае на лицата со ниски примања, жените се нај застапени меѓу нив.⁸ Од друга страна пак, зголемувањето на ПДД (иако имаме рамен данок) повеќе делува на мажите со повисоки примања, што веројатно ќе доведе до намалување на јазот помеѓу половите, на база расположливиот, нето личен доход. Политичкиот избор на тоа кој данок ќе се зголеми ќе влијае на поголема

⁸ Според истражувањето направено во Јужна Африка утврдено е дека ддв преставува 9% од вкупниот доход на најсиромашните домаќинства, 7,1% од домашниот доход во домаќинства со високи примања и 5,4% од домашниот доход на семејства со многу високи примања.

или помала рамноправност на половите.⁹

Општината има право да се задолжува во земјата и странство. За покривање на привремен недостиг на готовински средства, општината може краткорочно да се задолжи во вкупен износ од 20% од реализираните вкупни приходи на тековно оперативен буџет во претходната фискална година.

За финансирање на капитални средства и инвестиции, општината може да се задолжи долгорочно, при што вкупниот износ на годишно отплаќање на годишното задолжување не смее да надмине 15% од вкупните приходи на тековно оперативен буџет во претходна фискална година. Задолжувањето овозможува да се спроведат поголеми инвестициони зафати. Општина Свети Николе за изградба на локални улици во Буџетот на општина Свети Николе за 2016 година има планирано средства во износ од 154.804.520 денари. Со ова се промовира меѓу генерациска и родова еднаквост, бидејќи на овој начин и мажите и жените и меѓу генерациска на граѓани, ќе имаат корист од инвестициските проекти и ќе плаќаат дел од трошоците за изградба. Меѓутоа, задолжувањето не е секогаш на најадекватна стратегија на финансирање. Задолжувањето за тековни расходи има спротивен ефект, бидејќи трошоците се пренесуваат на идните генерации, а сегашните даночни обврзници имаат корист од зголемените расходи.

4.3 Следење на процесот на консултации

Во процесот на подготовка и планирање на буџетот, отсутнуваат консултации со граѓаните (повици до граѓаните на интернет страната на општината, огласи на огласна табла, средби со граѓани, посети на урбани и рурални заедници и сл.) и посебни консултации со жени по однос на предлог буџетот. Процес на консултации заради процена на приходите со започнување на подготовки за изработка на Буџетот на општина Свети Николе се спроведува само меѓу внатрешни чинители (градоначалник, раководител на Секторот за финансии и буџет и раководители на други институции). Посебно консултации со надворешни чинители (НВО, бизнис секторот, медиуми) не се спроведуваат.

Координаторот за еднакви можности учествува на такви координации и е вклучен во спроведувањето на процена на приходите и определувањето на приоритетите во изработка на Буџетот на општина Свети Николе за 2016 година. Извештајот на координаторката на еднакви можности не е јавно објавен на веб страницата на општината. Комисијата за родова рамноправност исто така учествува во спроведувањето за изработка на буџетот на Општина Свети Николе за 2016 но во 2015 и до месец Ноември 2016 година нема одржано седница на комисијата..

⁹ Родово буџетирање - Европско женско лоби - 2005

¹⁰ Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа Сл. весник на РМ бр. 61/04

5. Заклучок

Според анализата што беше извршена од страна на ГИЖ Свети Николе (чуварки на јавното кесе) се увиди дека:

- Родово одговорно буџетирање во Општина Свети Николе е на незавидно ниво. Нема примена на родово заснована процена на сите нивоа на буџетскиот процес и реструктурирање на приходите и расходите, во правец на промовирање на родовата еднаквост.
- Планирањето на приходите не се врши по принципот на еднакви можности. Планирањето на приходите се врши врз основа процена на приходите од последните три години зголемен за 10%.
- Истражувањето покажа дека бројот на даночни обврзници жени сопственици на имот е 18%

Традиционално мажите (мажи, браќа, синови) се сопственици на имотот. Од вкупниот број на даночни обврзници во општина Свети Николе кој изнесува 5.450, бројот на обврзници мажи е 4.481 а жени 969. Во приходите од данок на имот во буџетот на општина Свети Николе мажите учествуваат со 2.812.829 ден. а жените со 617.450 ден. Приходите од наследство и подароци ги даваат следните податоци:

- 203 мажи наследиле имот во вредност од 486.223 денари,
- а само 55 жени со имот вреден 137.140 денари. Праксата покажува дека сеуште постои традиција и предрасуди, имотот го наследуваат машките деца.

Во процесот на подготовка и планирање на буџетот, отсутнуваат консултации со граѓаните (повици до граѓаните на интернет страната на општината, огласи на огласна табла, средби со граѓани, посети на урбани и рурални заедници и сл.) и посебни консултации со жени по однос на предлог буџетот.

Процес на консултации заради процена на приходите со започнување на подготовки за изработка на Буџетот на општина Свети

Николе се спроведува само меѓу внатрешни чинители(градоначалник, раководител на Секторот за финансии и буџет и раководители на други институции). Посебно консултации со надворешни чинители (НВО, бизнис секторот, медиуми) не се спроведуваат.

6. Препораки

- Потребно е развивање на родово балансиран буџет, планираните приходи и расходи да се врши по принципот на еднакви можности,
- Потребно е видно подобрување на транспарентноста, јавност и ажурност при работата на единицата на локална самоуправа.
- Потребно е отвореност за соработка со невладините организации.
- Обезбедување на фондови и средства за обука на локалните власти и локалните НВО за изградба на капацитети на вработените во органите и телата во институциите за воведување на еднакви можности во програмите – плановите и Буџетот на општина Свети Николе.
- Алармантно се потребни активности за едукација за жените за подеднакво управување со имотот, подеднакво учество во распределување на наследството и поклонувањето на имот.
- Распределбата на приходите да биде насочен кон идентификуваните приоритети и потреби на жените и мажите подеднакво.

7. Литература

- Стратегија за воведување на родово одговорно буџетирање во РМ 2012-2017 – Влада на РМ Министерство за труд и социјална политика www.mtsp.gov.mk
- Национален план за акција за родова рамноправност Влада на РМ Министерство за труд и социјална политика www.mtsp.gov.mk
- Кон родово буџетирање: водич Татјана Гуриќ Вукмановиќ
- Анализа на буџетот и буџетска анализа на Банја Лука јули, 2013
- Родова еднаквост и локална самоуправа, Акција Здруженска, 2006
- Закон за даноците на имот Сл.весник на РМ 61/www.finance.gov.mk
- Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа Сл.весник на РМ 61/04
- Закон за измени на буџет на РМ Сл. весник на РМ бр.167/16
- Прирачник за градоначалници и за членовите на советите на општини во РМ ЗЕЛС, 2014

8. Анекс: Учесници во истражувањето

Сузана Нушева	Раководител на секторот за финансии и локален економски развој
Фросина Мишева	Одделение за буџетска координација, контрола, сметководство и наплата
Билјана Миленкова	Советничка во Советот на општина Свети Николе
Даниела Панева	Шеф на кабинетот на Градоначалникот на општина Свети Николе

